

VIESTINNÄN KURSSISTA INSPIRAATIOTA YRITTÄJYYTEEN

Elisa Kannasto, FM, tuntiopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
elisa.kannasto@seamk.fi

1 JOHDANTO

Viestinnän yleisopintojaksot jäävät helposti opiskelijoille pakolliseksi pahaksi. Kursseilla on läsnäolopakko, ja ne kuuluvat ammattikorkeakouluissa jokaisella alalla pakollisiin opintojaksoihin. Tämä asettaa opiskelijoille usein jo valmiiksi tietyn ennakoasenteen, eikä viestintä ole muutenkaan kaikilla aloilla opiskelijoiden suosikkiaine. Viestinnän opetuksessa täytyy usein lähteä siitä, että perustellaan, miksi viestintä on tärkeää ja yritetään rakentaa ymmärrys siihen, miten viestintä liittyy työelämään.

Erityisesti ammattikorkeakoulujen puolella jatkuvasti mietitään, miten yrittäjyyteen voidaan paremmin kannustaa erilaisten opintojaksojen yhteydessä. Syksyllä 2015 toteutettiin SeAMKin agrologiopiskelijoille opintojakso työelämäviestintä (2op), jonka toteutus lähti kokonaan uudesta näkökulmasta. Kurssin ideointi ja uudenlainen toteutustapa lähtivät uuden opettajan aloitteesta, ja opettaja pilotoi suunnitelmaansa omalla kurssillaan. Tavoitteena oli osoittaa opiskelijoille konkreettisesti, miten viestintä liittyy työelämään ja missä kaikkialla viestintää tarvitaan. Aiheesta luennoiminen menee helposti ohi eikä yleensä palvele tarkoitusta. Kuten myös monella muulla alalla, viestinnän kursseilla opiskelijat on tärkeä aktivoida tekemään itse. Sen sijaan, että kurssilla olisi aiemman toteutuksen mukaisesti teetetty tehtäväpaketteja erilaisista viestinnällisistä tehtävistä ja arvioitu jokainen niistä erikseen, pohdittiin voisiko kurssia toteuttaa kiinnostavammin opiskelijan kannalta. Syntyi ajatus kuvitteellisista yrityksistä ja niihin liitetyistä tehtävänannoista. Kaikkien kurssin tehtävänäntojen sitominen näihin kuvitteellisiin yrityksiin vaikutti mielekkäältä tavalta rakentaa kurssista kiinnostava kokonaisuus.

2 KURSSIN TYÖSKENTELY

Kurssi alkoi ryhmiin jakautumisesta. Tavoitteena oli rakentaa tehtäväsuuntautunut, eli sekundääriryhmä (Ryhmä- ja ryhmäviestintä, [viitattu 20.10.2016]). Ensimmäisellä opetuskerralla käytiin läpi ryhmätöihin liittyviä ajatuksia Padlet-seinän avulla. Padlet on ilmainen sovellus, jossa voi luoda kommentointiseiniä, joihin ryhmä voi kirjoittaa ja koostaa asioita selaimessa pelkän jaetun linkin avulla (Padlet, [viitattu 20.10.2016]). Padlet-seinä mahdollisti sen, että jokainen opiskelija pystyi kertomaan mielipiteitään anonyymisti. Näin saatiin aikaan hyvin avointa ja rehellistä keskustelua ja kommentointia ryhmätöistä.

Ryhmätöitä pohdittaessa aloitettiin siitä, mikä niissä on haastavaa ja miksi niitä tehdään koulussa. Opiskelijoiden kanssa puhuttiin työelämässä vaadittavista tiimityötaitoista ja erilaisista toimijoista ryhmässä. Perinteinen ryhmätyöongelma vapaamatkustajista ja siitä, että osiot vain jaetaan yksilöille eikä tehtäviä varsinaisesti tehdä vuorovaikutteisesti ratkaistiin niin, että kontaktituntien aiheet luennoititiin pikaisina tietoisuuskilpailuina, jonka jälkeen ryhmät toimivat lopputuntin ajan. Näin opettaja pystyi ohjaamaan jokaisen ryhmän toimintaa, kun tehtäviä suoritettiin. Tehtäviä pystyttiin myös hiomaan tunnilla annetun palautteen perusteella. Niitä ei vain palautettu suoraan, jolloin arviointi jäisi pahimmassa tapauksessa monen viikon päähän niin, että ryhmä ei enää edes muistaisi kyseisen tehtävän tekemistä.

Ryhmäviestinnän pohtimisen jälkeen mietittiin hyviä ryhmätyökäytänteitä sekä jaettiin kurssin ryhmät sattumanvaraisesti. Osallistujien asennoituminen tähän oli yllättävän positiivista, ja kaikki ryhmät lähtivät toimimaan yllättävän hyvin. Kun ryhmät oli jaettu, kurssilla puhuttiin kokouksista ja kokouksen asiakirjoista. Tämän jälkeen alkoi varsinaisen ryhmien toiminta.

Ensimmäinen tehtävä oli pitää ryhmässä yrityksen perustamiskokous, jossa päätettiin ryhmän yritys, sen toimiala, osallistujien tehtävänimikkeet ja yrityksen nimi. Tästä kokouksesta kirjoitettiin pöytäkirja mallin mukaan. Yrityksen perustamisesta laadittiin myös perustamistiedote medialle mallin mukaan. Erilaisista asiakirjoista löytyy paljon valmiita malleja, joita opiskelijoiden on tärkeä oppia hyödyntämään. (Ks. Materiaalipankki, [viitattu 20.10.2016]; Pöytäkirja, [viitattu 20.10.2016]; Kokousasiakirjat, [viitattu 20.10.2016].)

Kurssin muilla opetuskerroilla tutustuttiin esimerkiksi kriisiviestintään, tiedotustilaisuuden järjestämiseen, sosiaalisen median kanaviin ja sisällöntuotantoon sekä työntekijöille tiedottamiseen. Kriisiviestintään perehdyttiin kurssilla siten, että ryhmät miettivät yritykselleen kriisin, josta tiedotettiin sekä medialle että henkilökunnalle. Tämän lisäksi kriisistä pidettiin tiedotustilaisuus, jossa toimittajan roolissa ollut opettaja esitti ryhmälle kysymyksiä. Sosiaalisen median kanavissa keskityttiin Facebookiin, sillä kaikki ryhmät kokivat sen ainoana yrityksensä ulkoisen viestinnän kannalta relevanttina kanavana. Sisällöntuotantoa varten tutustuttiin esimerkkiyrityksiin ja mietittiin, miten oma sivu rakennetaan ja miten esimerkiksi tapahtumasivun asetukset kannattaa laatia. Ryhmiä kannustettiin laatimaan yritykselle soveltuvaa sosiaalisen median sisältöä ja monet ryhmien sivuista näyttivät kurssin lopuksi ammattimaisemmilta kuin useat oikeiden yritysten sivustot. Sivujen päivityksissä huomioitiin kuvien ja tekstin merkitys.

Kurssin lopussa harjoiteltiin koostamis- ja esiintymistaitoja, kun viimeisenä tehtävänä oli kahden kurssia käyneen ryhmän yhteisseminaari, jossa ryhmät esittelivät yrityksensä. Ohjeena oli esitellä yritys kuin sitä esitteläisiin potentiaalisille rahoittajille. Seminaarin lopuksi kurssin osallistujat äänestivät parhaiten suoriutuneen ja vakuuttavimman yrityksen sekä kirjoittivat itse- ja vertaisarviointinsa.

Ryhmille luotiin Moodlessa omat palautuskansiot, johon ryhmä palautti oman tehtäväpaketkinsa. Sen lisäksi, että opettaja antoi palautetta töistä tunnilla ja opiskelijat pystyivät muokata tehtäviään palautteen perusteella ennen palautusta, opettaja kirjoitti vielä ryhmäkohtaisen loppupalautteen tehtävistä. Näin ryhmille jäi selkeä käsitys siitä, millainen on hyvä asiakirja, ja miten heidän palautuksensa vastasi sitä.

Kurssin ensimmäisellä toteutuskerralla kurssin itsenäinen osa toteutettiin esseen muodossa. Jokainen opiskelija kirjoitti henkilökohtaisen esseen, jossa pohti viestintää esimerkiksi ryhmäviestinnän tai jonkun muun tietyn näkökulman kautta.

3 OPPIMINEN JA KEHITYSIDEAT

Asiakirjojen lisäksi kurssin olennainen osaamistavoite oli esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa toimiminen (Työelämän viestintä 2016). Valittu työskentelytapa kehitti ryhmäviestintätilanteissa toimimisen taitoja ja loppuseminaarissa sekä kriisiviestinnän tiedotustilaisuudessa hiottiin esiintymistaitoja.

Ryhmätöissä toteutui hyvin ryhmän jäsenten tiedon, taidon, kokemuksen ja mielipiteiden hyödyntäminen. Ryhmän jäsenet tunsivat toisensa ennestään. Vaikka he eivät aiemmin olleet välttämättä toimineet samassa ryhmässä, tämä helpotti ryhmien käynnistämistä. Yrityksiä ideoitaessa ryhmästä oli varmasti osallistujille hyötyä, kun kaikkea ei tarvinnut miettiä yksin. Ryhmätyöskentely voi joskus olla tehotonta, mutta kurssilla kokonaisuus ja tehtävät oli jaettu pieniin osiin, mikä teki työskentelystä tehokkaampaa ja tarkoituksenmukaista. Ryhmien työskentely toteutettiin kontaktitunneilla, joten henkilökohtainen vuorovaikutus toteutui koko ajan. Opettajan ohjaus oli jatkuvaa ja ryhmien työskentelyä aktivoivaa. Tämä ja tarkoituksenmukainen, eli tässä tapauksessa riittävän pieni, ryhmän koko edesauttoi tehtävien suorittamista. Kaikille osallistujille riitti tilaa ja mahdollisuuksia sanoa mielipiteensä ja toimia ryhmässä. (Ryhmä ja ryhmäviestintä, [viitattu 20.10.2016].)

Ryhmätöitä ohjatessaan opettajan oli tärkeää olla tarkkana ja aktiivinen. Kurssin ohjaus keskittyi kontaktitunneille, joten opettajan työ jakautui tasaisesti suunnitteluun, kontaktitunneille ja kurssin loppuarviointiin. Tämän lisäksi kurssin alkuvaiheessa opettajalla meni aikaa Moodlen kanssa, kun ryhmäjaot ja tehtäväpakettien ryhmäkohtaiset palautuskansiot ja niiden asetukset luotiin Moodle-alustalle. Näitä ei voinut tehdä etukäteen, sillä ryhmäjaot ja yritysten nimet selvisivät vasta ensimmäisen kahden opetuskerran aikana. Moodle-asetukset eivät ensimmäisellä kurssilla toimineet täydellisesti, joten seuraavaa kurssin toteutuskertaa varten opettaja opiskeli enemmän Moodlen käyttöominaisuuksia ja mahdollisuuksia. Kurssin rakentaminen Moodleen onkin ollut sujuvampaa syksyllä 2016.

Kurssin oppimistavoitteisiin kuuluivat myös tieteellisen viestinnän käytännöt ja esimerkiksi SeAMKin kirjallisten ohjeiden omaksuminen (Työelämän viestintä 2016). Tämä osio toteutettiin kurssilla omilla tunneillaan, ja se jouduttiin toteuttamaan irrallisena muusta kurssista, sillä ensimmäisellä toteutuskerralla ei löydetty mielekästä

tapaa sitoa aihetta kurssin teemaan ja muuhun toteutukseen. Tätä tapaa koitetaan mieltä tuleville kurssitoteutuksille. Syksyn 2016 kurssille lisättiin tehtäviin myös rekrytointi-ilmoitus yrityksille, opiskelijoiden henkilökohtainen CV ja työhakemus sekä näiden pohjalle rakennetut työhaastattelut. Samalla lisättiin myös pintaraapaisu sosiaalisen median analytiikan tarkasteluun sisällöntuotannon yhteydessä.

Henkilökohtainen tehtävänanto on tärkeä osa kurssia, sillä näin opiskelijalla on ryhmätyön lisäksi mahdollisuus vaikuttaa omaan oppimiseensa ja samaansa arviointiin. Kurssin henkilökohtaisen tehtävänannon voisi sitoa vielä paremmin yrittäjyyteen tai kurssilla rakennettaviin yrityksiin. Esseen sijaan opiskelija voisi laatia esimerkiksi yritykselle viestintäsuunnitelman tai tehdä oman pohdinnan siitä, millaisia kehityskohtia, haasteita tai mahdollisuuksia ryhmän valitsemalla yrityksellä on. Tämän henkilökohtaisen tehtävän suunnittelu ja mitoittaminen on haastavaa, sillä kyseessä on vain kahden opintopisteen kokonaisuus.

Kurssin tilasuunnittelussa piti huomioida myös loppuseminaarin tilavaraus auditorioon sekä sen sijoittaminen lukujärjestyksessä niin, että kahden ryhmän tunnit ovat yhdessä. Tämän lisäksi kurssille yritettiin järjestää ATK-luokka kaikille muille kontaktitunneille paitsi aloitusluennolle. Opiskelijoita rohkaistiin myös tuomaan oma tietokone mukana niin, että jokaisella ryhmällä olisi aina tietokone käytössä, jos ATK-luokkaa ei saataisi varattua.

Kurssin ensimmäisellä toteutuskerralla, syksyllä 2015, palaute ja vertaisarviointi kerättiin paperiversioina, mutta työmäärän helpottamiseksi palautteeseen voisi rakentaa myös esimerkiksi Webropol-kyselyn, jonka tuottamia tuloksia olisi helpompi käsitellä. Loppupalautteen toteuttaminen Webropolissa vaatisi sen, että loppuseminaarin jälkeen opiskelijoilla olisi vielä ATK-luokka käytössä ja siellä yksi tunti, jolloin kaikki täyttäisivät palautteen. Toinen vaihtoehto on laatia niin helppo online-kysely, että osallistujat voivat helposti täyttää sen omilla kännyköillään loppuseminaarin jälkeen. Kurssiarviointin ehtona pitäisi olla loppupalautteen täyttäminen, että saataisiin varmistettua palautteiden saaminen. Syksyllä 2016 kokeillaan loppupalautteiden toteuttamista Office365-paketin Forms-ohjelmalla.

Ensimmäisen kurssitoteutuksen opiskelijapalaute oli vahvasti positiivinen. Opiskelijat olivat mielissään siitä, että "kerrankin oli jotain erilaista." Lisäksi "oli mielenkiintoista tutustua yrittäjyyteen ja viestintään työelämässä vähän toisella tavalla." Nämä mielipiteet näkyivät myös kurssin aikana ryhmätöiden prosesseissa. Opiskelijat olivat innokkaasti mukana tekemässä tehtäviä ja heillä oli luovia ideoita toteutuksissa. Sosiaalisen median sisällöntuotantoon panostettiin ja joistakin sivustoista olisi voinut ajatella kyseessä olleen oikea yritys.

Myös ryhmien sattumanvarainen jako nousi esiin palautteissa. Opiskelijoiden mukaan satunnaisuus oli hyvä, "ettei aina tule tehtyä saman kaverin kanssa" ja "oppi tekemään vähän erilaisten ihmisten kanssa". Lisäksi yksi opiskelija kirjoitti, että "töitä tuli tehtyä ihan eri lailla ku ei ollukaan ne parhaat kaverit ryhmässä." Vertaisarviointeja tehtiin ajatuksella ja ryhmän osallistujille annettiin perusteltuja arvosanoja, jotka

vastasivat lähes täysin myös opettajan näkemystä opiskelijoiden panostuksesta ja viestinnällisistä valmiuksista.

Alusta asti ryhmät lähtivät toimimaan aktiivisesti ja ryhmien sekoittaminen sai kaikki opiskelijat paremmin aktiivisiksi. Neljän hengen ryhmissä kaikilla oli tilaa toimia ja tunneille järjestetty ryhmätyöaika antoi ryhmille mahdollisuuden toimia tiiviimmin ja niin, että kenelläkään ei ollut kiire pois. Tehtäviin myös keskityttiin huomattavan paljon, koska opettajalta pystyi kysymään ohjeistusta myös tehtäviä suorittaessa.

Monet viestinnälliset asiakirjat laaditaan tarkan mallin mukaan. Ne ovat lähes mekaanisia ja kun asiakirjojen rungon oppii ja osaa käyttää annettuja malleja, niitä on helppo lähestyä. Monelle nämä asiakirjat tulevat kuitenkin vastaan ensimmäistä kertaa viestinnän tunneilla, joten niiden käyttö vaatii ohjeistusta. Tällä tavalla ryhmissä käytettyinä ja niin, että opettajalla on tunnilla mahdollisuus ohjata kirjoittamista vieressä, asiakirjoihin saatiin parempi ote. Opiskelijoiden kanssa käytiin läpi kirjoitusasuja, sivun asetteluja ja sanamuotojen valintoja, joita selkeän asiakirjan laatiminen edellytti.

4 LOPUKSI

Vaikka kurssien uudelleen rakentaminen ja muokkaaminen on aina opettajalle iso ja aikaa vievä prosessi, se on usein sen arvoista. Työelämäviestinnän kurssin muokkausidea syntyi yhtäkkiä, kun opettaja pohti, miten kurssista saisi mielekkäämmän. Nopeasti useat vastalauseet heräsivät ja opettaja mietti suunnittelun työmäärää, opiskelijoiden vastustelua, toteutuksen konkreettisia ongelmia ja omaa Moodle-osaamistaan ryhmäperusteisen kurssin luomisessa. Opettajan kokeilunhalu ja innostus ylittivät omat vastalauseet, ja jo valmiiksi suunniteltu kurssi joutui sivuun ja tilalle rakennettiin kokonaan uusi toteutus.

On tärkeää huomata, että kurssin tavoitteena ei ollut opettaa yrittäjyyttä, vaan työelämään liittyviä viestintätilanteita ja asiakirjoja. Kurssilla ei keskitytty varsinaiseen teoriaan yrittäjyydestä tai muutenkaan kyseenalaistettu yritysideoiden toimivuutta tai liiketoimintasuunnitelmia, koska se ei ollut tarkoituksenmukaista. Jokaiseen ryhmään kuitenkin sattui vähintään yksi henkilö, jolla oli joko omaa kokemusta yrittäjyydestä tai aihe oli tuttu esimerkiksi vanhempien yrittäjyyden kautta. Tällä tavalla ryhmien yritysideoissa ja asiakirjoissa näkyi tietty ajatus siitä, mikä on esimerkiksi realistista yrityksen toiminnassa. Lisäksi, koska yrittäjyyteen ei pureuduttu syvällisemmin, kyseisen aiheen osaaminen tai osaamattomuus ei muodostunut tekijäksi kurssin suorittamisessa. Tehtävien kautta yrittäjyydestä kuitenkin keskusteltiin ja tietyt teemat tulivat lähelle opiskelijoita. Näin osa heistä saattoi saada uutta inspiraatiota yrittäjyyteen. Lisäksi joitain tehtäviä rakennettiin tutkimalla olemassa olevien yritysten malleja, esimerkiksi sosiaalisen median sisällöntuotannon kohdalla.

Kurssi ei välttämättä suoraan innostanut ketään yrittäjäksi tai tuonut uutta innovaatiota, mutta alakohtaisia yritysideoita ja -malleja käsiteltiin aktiivisesti kurssin

aikana. Tämän lisäksi yrittäjyyden eri osa-alueita nostettiin kurssilla esiin melkein vahingossa osana erilaisia tehtäviä ja niiden suorittamista. Jotkut opiskelijat kokivat todellista omistajuutta yritysideoihinsa, ja vaikka ne eivät vuosikurssin sisäpiirivitsejä pidemmälle sinällään etenisi, jäivät monet tehtävistä elävästi opiskelijoiden mieleen. Toteutus ei varmasti saisi samanlaista vastaanottoa kaikilla aloilla, sillä monilla on jo valmiiksi integroitu yrittäjyyttä osaksi opetusta. Pilottina toiminut agrologi-ryhmä otti kurssin toteutuksen kuitenkin vastaan mukavana vaihteluna ja kiinnostavana kokonaisuutena.

Kurssin opiskelijat olivat kurssista innoissaan ja motivoituneita, oppimista tapahtui ja kurssin mallista tuli pysyvä käytäntö opintojakson toteutukseen opettajan opetuksessa. Kurssi oli mielekäs myös opettajalle, sillä innostuneet opiskelijat motivoivat opettajaa. Tehtäviä tarkasteltiin käytännön esimerkkien kautta, ja palautteiden perusteella tämän ansiosta oppimistehtävät jäivät opiskelijoille hyvin mieleen. Tarkoituksena on kuitenkin edelleen kehittää kurssia, mitä voisi tehdä esimerkiksi työpajoissa muiden opettajien kanssa. Kurssin jälkeen toteutukseen tuli jo valmiiksi paljon kehitysideoita, joita kokeillaan seuraavaksi syksyn 2016 kurssilla.

LÄHTEET

Kokousasiakirjat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <https://www.kamk.fi/oppiminen/Oppimisen-tyokalupakki/Kirjoittamisen-tyokalut/Kokousasiakirjat>

Materiaalipankki. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tampere: Eetnet. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <http://www.eetnet.fi/materiaalipankki>

Padlet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Padlet. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <https://padlet.com>

Pöytäkirja. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opintokeskus Sivis. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <http://kokous.ok-opintokeskus.fi/poytakirja>

Ryhmä ja ryhmäviestintä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin yliopisto. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <http://kielijelppi.virtamieli.fi/puheviestinta/?c=5-ryhmaviestinta>

Työelämän viestintä. 2016. Opinto-opas. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 20.10.2016]. Saatavana: <http://opsweb.seamk.fi/?lang=fi&code=YELVIEST02>